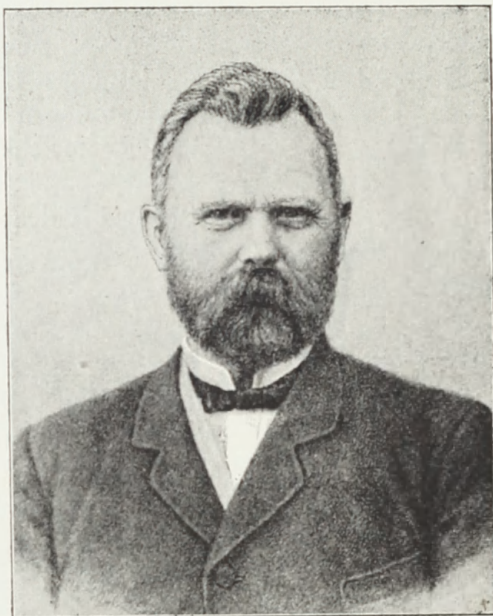

AFDØDE DANSKE BOGHAANDVÆRKERE

III

JACOB NIELSEN¹

født 8de Juni 1841, død 6te Maj 1894.

Forrige Aar omtalte vi en af Kjøbenhavns dygtige Bogtrykere, Jens Jørgensens Dødsfald; det forløbne Aar har atter bragt et betydeligt Tab for den danske Bogtrykkerstand, idet en af Cheferne for Firmaet Nielsen & Lydiche, JACOB C. F. NIELSEN, er afgaaet ved Døden. Ved de to saa hurtigt efter hinanden følgende Dødsfald ledes Tanken let hen paa en Sammenligning mellem de to Mænd, hvis Begyndelse som selvstændige Bogtrykkere faldt omtrent samtidig og under temmelig ens Forhold, men hvis Livsskæbner bleve saa højst forskellige. Dette var nemlig ikke nogen blot Tilfældighed, men

hang sikkert nøje sammen med den store Forskellighed i de to hver for sig dygtige Mænds hele Karakter og Fremtræden. Baade Jørgensen og Nielsen etablerede deres Forretninger uden at eje noget synderligt i en Tid, da der var stærk Trang til ny Bogtrykkerier i Kjøbenhavn, nemlig 1874, og der er næppe nogen Tvivl om, at Jørgensen, der var den ældste af de to, paa sit Omraade sad inde med fuldkommen saa stor faglig Dygtighed som Nielsen. Dog maatte den førstnævnte hele Livet igennem kæmpe en haard Kamp for Tilværelsen, en Kamp, han omsider modløs opgav, hvorimod Nielsen efterhaanden arbejdede sig ud over de økonomiske Vanskeligheder og saa sin Forretning blomstre frem Aar for Aar; hans Virksomhedstrang var gennem Aarene usvækket, og endnu da den pludselige Død rev ham bort, var han

¹ Det her trykte Portræt er efter en Tegning af Litograf Harald Jensen, der har udført den paa Grundlag af et ganske lille Portræt i et Gruppebillede. Dette er taget i fri Luft, derfor de for stærkt sænkede Bryn, der give Billedet et lidt fremmed Udseende. Gode Fotografier af Nielsen findes ikke.

midt i Planer om Udvidelse af sit Arbejdsfelt. Forklaringen ligger sikkert deri, at medens Jørgensen stadig, ogsaa som Principal, vedblev kun at være den dygtige Arbejder, som helst syslede med praktisk Slid, uden at lægge noget Talent som Forretningsmand for Dagen, saa var der langt mere Chefsnatur i Nielsen, mere af Lyst og Mod til at forsøge nyt og dertil den ydre Fremtræden og den vaagne Forretningssans, som i vore Dage, da faglig Dygtighed alene ikke er nok, nødvendig hører med for at føre en Forretning fremad.

JACOB CHRISTIAN FREDERIK NIELSEN fødtes i Kjøbenhavn 8. Juni 1841 og kom efter sin Konfirmation i Sætterlære hos Louis Klein, en af Datidens bedste Læremestre i dette Fag, streng og myndig, men i en sjælden Grad pligtopfyldende overfor de unge Mennesker, hvis Uddannelse han paatog sig. Hos Klein kom Jacob Nielsen til at arbejde ved den Sørensenke Sætte- og Aflæggesmaskine sammen med selve Opfinderen, og dette affødte hos ham en Kærlighed til Chr. Sørensen, der senere fulgte Nielsen gennem hele Livet og paa en Maade fik afgørende Betydning for ham.

I Aarene 1871—72 rejste Nielsen med Stipendium i Udlandet, med det Formaal at studere de forskellige nyere Opfindelser paa Sættemaskinernes Omraade; han opholdt sig paa denne Rejse særlig i London, Wien og Leipzig. Ved sin Hjemkomst følte han sig overbevist om, at Sørensen's Maskine endnu ikke var overtruffen af nogen anden, og saa vidt man har kunnet erfare, var det dengang hans Plan at søge oprettet et Bogtrykkeri med Sørensen's Sættemaskine som Arbejdsmateriel, et Foretagende, hvortil der af Baron Dirckinck-Holmfeld betingelsesvis var doteret en ret betydelig Kapital. Denne Omstændighed har naturligvis været medvirkende til, at Nielsen & Lydiches Bogtrykkeri senere ikke indrettedes paa det langt mere praktiske franske Skriftsystem, men paa det ældre tyske, da de eksisterende Eksemplarer af Sørensen's Sættemaskine vare baserede paa det sidstnævnte

Sammen med sin Svoger, P. G. LYDICHE, oprettede Jacob Nielsen i 1874 et Trykkeri, der begyndte ganske smaat i et beskedent lille Lokale paa Hjørnet af Skindergade og Skovbogade. Den stærke Trang til Bogtrykkerier affødte Tanken om Oprettelse af et Bogtrykkeri paa Aktier med Nielsen og Lydiche som Ledere; men da denne Plan strandede, skaffede de ad anden Vej Midler, udvidede Trykkeriet betydeligt og lejede Lokaler i Industriudstillingsbygningen, hvor Forretningen siden den Tid bestandig har haft Plads og i Aarenes Løb indtaget større og større Rum. Trykkeriet daterer sin Begyndelse her fra 16. Febr. 1875. Den hurtige Fremvækst af Nielsen & Lydiches Bogtrykkeri er maaske uden Sidestykke her til Lands; men de to Kompagnoner havde ogsaa særlig gode Betingelser for at føre Forretningen frem i disse Aar. Lydiche, der i mange Aar havde været Boghandlermedhjælper og som saadan var meget afholdt, medbragte et værdifuldt Bekendtskab og Venskab til flere af Bogtrykkeriets vordende Kunder, og Nielsen besad en høj Grad af Energi og Selvtillid, en fast Tro paa sin Forretnings Fremtid og en sjælden Evne til at faa andre til at dele denne Tro. Det blev snart Maalet at bringe Bogtrykke-

riet frem i Række med de bedste og største, og dette Maal saa Nielsen naaet, inden Døden brat og uden noget Varsel rev ham bort midt i hans kraftige Virksomhed. At et saadant Resultat af en Livsgerning ikke naas uden megen personlig Dygtighed, siger sig selv.

Som Menneske var Nielsen meget afholdt, som Principal var han baade afholdt og frygtet; han kunde være bister, naar han troede at se en Pligtforsømmelse, og til Tider hensynsløs streng; men til hans Ros skal det siges, at han ikke mod nogen anden var strengere end mod sig selv. Hans Arbejde optog alle hans Tanker, han mødte punktlig dertil og skaanede sig ikke for nogen Anstrengelse i dets Tjeneste; han var paa dette Punkt fuldt ud en Mand. Saa lidt lod han under Arbejdet sine private Anliggender komme til Orde, at vi, der kun kendte ham som den energiske Forretningsleder, næppe anede, at der i hans ellers saa lykkelige Hjem raadede Sygdom og Sorg, som kunde tage Modet fra mangen anden.

Sin Kærlighed til den Sørensenske Sættemaskine og til dens geniale Opfinder bevarede Jacob Nielsen, som sagt, gennem hele Livet, selv om det ikke lykkedes ham at bringe Maskinen til større praktisk Anvendelse. Han var den eneste her hjemme, der til Gavns kendte denne Maskine, og ved den store Bogudstilling i 1891 blev det derfor ham, der maatte samle Maskinen og forklare dens Brug og Indretning, et Hverv, fra hvilket han skilte sig overmaade godt. Hans Øjne lyste af Begejstring, naar han omtalte, at den af Amerikaneren THORNE opfundne Sætte- og Aflæggemaskine, der ansaas for den bedste da eksisterende, i hele sin Bygning sluttede sig saa nær til Sørensens Maskine, at det næsten var ubegribeligt, at denne ikke havde været Forbilledet. — I afvigte Foraar var der Tale om at bringe Sørensens Maskine paa den internationale Bogudstilling i Paris, og Nielsen tænkte sikkert paa at rejse derned, stille Maskinen op og forklare dens Brug; intet Offer var ham for stort, naar det gjaldt at hævde hans gamle Lærers Genialitet.

De danske Bogtrykkere staa i Gæld til Jacob Nielsen; han var i høj Grad besjælet af Korpsaand og altid rede til at gaa i Ilden, naar der skulde slaas et Slag for Sammenslutning. Han var en af de ivrigst medvirkende ved Bogtrykkerforeningens Dannelse, og det var senere paa hans Initiativ, at »Dansk Bogtrykkertidende« stiftedes, ligesom han ved mange Lejligheder mødte som sine Fagfællers Tillidsmand.

Paa dette Sted skal det ikke lades uomtalt, at medens Nielsen i Begyndelsen stillede sig skeptisk og køligt overfor vor Forenings Virksomhed og dens Opgaver, vandtes han mere og mere for disse, og som et betegnende Træk kan anføres, at han var en af de faa blandt de større københavnske Bogtrykkere, der har besøgt vor Fagskole og set paa dens Virksomhed. Hans bratte Død umuliggjorde desværre videre nyttigt Samarbejde; men Forening for Boghaandværk har lidt et betydeligt Tab ved Jacob Nielsens Død, thi han hørte ikke til dem, der blot se til, naar de først ere blevne varme for en Sag.

P. C.